

Nr 81

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag angående inköp av obligationer i Förenta Nationernas obligationslån, given Stockholms slott den 23 februari 1962.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utrikesdepartementsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen ministern för utrikes ärendena hemställt.

GUSTAF ADOLF

Östen Undén

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen äskas ett investeringsanslag om 30 milj. kr. för inköp av obligationer i ett av Förenta Nationerna emitterat obligationslån. Emissionen har beslutits av generalförsamlingen vid dess sextonde möte hösten 1961 för att stärka organisationens ansträngda finansiella ställning.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1962.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anför ministern för utrikes ärendena följande.

Redan under Förenta Nationernas femtonde generalförsamling hösten 1960 hade generalsekreterare Hammarskjöld klargjort att FN snabbt gick mot en ekonomisk kris och att organisationen med det snaraste måste återges likviditet och efter dess ändamål avpassade ekonomiska resurser. FN:s finansiella svårigheter bottnade i att vissa stater underlät att betala av generalförsamlingen beslutade bidrag till de båda specialkonton som upprättats för att täcka kostnaderna för FN:s militära engagemang i Ghaza och Kongo.

Läget försämrades ytterligare under 1961. För att bestrida löpande utgifter tvingades organisationen att tillfälligt låna ur fonder, som hade upprättats för teknisk biståndsverksamhet ävensom för andra ändamål utan samband med de militära engagemangen. Det kunde inte förväntas att dessa fonders styrelser skulle vara villiga att låta de medel, som FN kortfristigt upplånat, förvandlas till mera långfristiga lån och därmed begränsa eller omöjliggöra genomförandet av de projekt för vilka medlen avsetts. Samtidigt stod det klart, att inflytande bidrag från medlemmarna inte på långt när förslog för att driva FN-verksamheten. Än mindre räckte de till för att amortera redan ingångna skuldförbindelser.

I ett anförande inför generalförsamlingens budgetutskott den 11 december 1961 antydde t.f. generalsekreterare U Thant, att de starkt ökade finansiella svårigheter som mött FN under senare år nu blivit så allvarliga, att de hotade att förlama organisationen och hindra den att genomföra dess huvudsyften och godkända program. Särskilda åtgärder måste vidtagas för att konsolidera skulderna och säkra den framtida finansieringen av organisationens verksamhet. Han meddelade, att skillnaden mellan FN:s kortfristiga skulder och tillgängliga medel för att betala dessa skulder i slutet av 1956 uppgick till 9,3 milj. dollar. Mot slutet av år 1957 hade bristen vuxit till 21,2 milj. dollar, medan den i slutet av år 1960 belöpte sig till icke mindre än 86,9 milj. dollar för att i slutet av år 1961 uppgå till 107,5 milj. dollar. Det beräknades att detta underskott, under förutsättning att organisationens

verksamhet bibehållas på nuvarande nivå, skulle komma att uppgå till omkring 170 milj. dollar per den 30 juni 1962. Generalsekreteraren menade därför, att det är oundgängligen nödvändigt att generalförsamlingen vidtager mått och steg för att återupprätta organisationens solvens och frambringa de likvida medel som erfordras för att FN skall kunna uppfylla sina förpliktelser. Mot FN:s skulder enligt förenämnda redovisning stod vid årsskiftet 1961—62 organisationens fordran mot vissa av dess medlemmar på obetalda medlemsbidrag m. m. om tillhoppa ca 86 milj. dollar.

U Thant framhöll vidare, att FN står inför en överhängande risk att göra bankrutt, om inte dels oguldna bidrag erlägges utan dröjsmål, dels effektiva åtgärder omedelbart vidtages i syfte att möjliggöra en reglering av utestående skulder och att förbättra kassasituationen samt för att skapa resurser för att finansiera den verksamhet som godkänts av generalförsamlingen och är avsedd att fortsättas. Den nuvarande situationen krävde enligt U Thant icke blott att den nuvarande krisen övervinnes utan även att man löser finansieringsspörsmålet på längre sikt.

Vid tidigare generalförsamlingsmöten har det visat sig förenat med betydande svårigheter att uppnå erforderlig majoritet för resolutioner avseende finansieringen av de militära engagemangen i Ghaza och Kongo.

Vid den återupptagna femtonde generalförsamlingen under våren 1961 tillsattes därför en arbetsgrupp för budgeten, vars huvudsakliga mandat var att företaga en översyn av metoderna för täckande av kostnaderna för dylika s. k. fredsbevarande aktioner. I arbetsgruppen, där bl. a. Sverige var medlem, kunde emellertid ingen enighet uppnås beträffande dessa metoder. Gruppens rapport till generalförsamlingen återspeglade samma meningsskiljaktigheter som tidigare varit rådande i frågan. Ett förslag, som framförts i arbetsgruppen men som icke utfördes mera i detalj, avsåg upprättandet av en frivillig fond för finansiering av fredsbevarande aktioner.

Generalförsamlingen inskränkte sig vid sitt sextonde möte under hösten 1961 till att taga arbetsgruppens rapport ad notam. Generalförsamlingen antog dessutom resolutioner, enligt vilka generalsekreteraren bemyndigades att fortsätta den militära insatsen i Ghaza och Kongo i oförändrad omfattning intill utgången av år 1962. Beträffande finansieringen beslöts den 20 december 1961 att kostnaderna för första halvåret 1962 skulle utdebiteras på medlemsstaterna enligt den för FN:s ordinarie budget gällande bidragsskalan, dock med vissa reduktioner för mindre betalningskraftiga stater i likhet med vad som skett under föregående år. Finansieringsresolutionerna antogs utan svårigheter och med starkare majoritet än under föregående församlingsmöte. Att så kunde ske torde framför allt ha berott på den omständigheten att förslag samtidigt förelåg om att FN skulle upplaga ett obligationslån.

Resolutionsförslaget om obligationslånet framlades av Canada, Danmark, Etiopien, Jugoslavien, Malajiska Förbundet, Nederländerna, Norge, Pakistan och Tunisien. Det behandlades i budgetutskottet under tiden 16—19 december. På förslag av Chile tillfogade utskottet en bestämmelse av innebörd att lånet inte får bli prejudicerande för den framtida finansieringen av FN:s ut-

gifter. Den sovjetiske delegaten framhöll bl. a. att Sovjetunionen, därest förslaget antoges, ämnade reservera sin hållning i framtiden beträffande finansieringen av FN-verksamheten i dess helhet. Från latinamerikansk sida gjordes försök att införa reduktionsregler beträffande ränte- och amorteringsbeloppen i ordinarie budgeten i enlighet med vad som gäller beträffande bidragen till Ghaza- och Kongo-styrkorna. Framförda förslag härom drogs emellertid tillbaka utan omröstning.

Generalförsamlingen antog resolutionen om obligationslånet (1739 XVI) den 20 december 1961. 58 stater — däribland de nordiska — röstade för, 13 emot (östblocket, Cuba, Frankrike) och 24 nedlade sin röst.

Genom denna resolution har generalsekreteraren bemyndigats att med hänsyn till föreliggande extraordinära omständigheter och utan prejudice-rande betydelse för den framtida finansieringen av FN:s utgifter upptaga ett obligationslån, uppgående till högst 200 milj. dollar med en löptid av 25 år och med en årlig ränta av 2 procent. Härigenom inflytande medel må användas för ändamål, som normalt tillgodoses av FN:s rörelsefond. I FN:s ordinarie budget fr. o. m. år 1963 skall inkluderas ett belopp, som täcker ränta och amortering på lånet. För amorteringarna har en glidande skala upprättats. Bland resolutionens övriga bestämmelser märkes, att obligationerna skall lyda på US-dollar eller annan valuta som generalsekreteraren beslutar. De skall erbjudas medlemmar av FN, fackorganen och Internationella atomenergiorganet (IAEA) samt, om i särskild ordning så bestämmes, icke affärsdrivande institutioner eller sammanslutningar. Försäljningen skall i princip vara slutförd och betalningen erlagd senast den 31 december 1962. Avtal om köp kan dock slutas med klausul om betalning under år 1963.

Generalsekreteraren torde komma att använda de medel som erhålles vid försäljning av obligationer för att i första hand konsolidera FN:s nu utestående skulder samt för att, i den mån medlen förslår, täcka kostnader för FN:s militära engagemang i Ghaza och Kongo under andra halvåret 1962. Så kan ske antingen genom att dessa medel användes direkt för de militära engagemangen eller på så sätt att de tillföres FN:s rörelsefond, vilken sedan utnyttjas för att bekosta operationerna. Därest obligationsförsäljningen inte ger tillräckligt resultat måste generalförsamlingen under hösten 1962 fatta särskilt beslut om retroaktiv utdebitering av kostnaderna för Ghaza- och Kongo-engagemangen under andra halvåret 1962. Om å andra sidan tillräckliga medel erhålles och om dessutom kostnaderna för FN:s militära engagemang kan under årets lopp väsentligen nedbringas, torde det enligt FN-sekretariatet vara möjligt att undvika särskilda medelstillskott för de militära kostnaderna i Ghaza och Kongo.

Med skrivelse den 10 januari 1962 inbjöd FN:s generalsekreterare den svenska regeringen att teckna obligationer i FN-lånet.

Sveriges ständiga ombud vid FN underrättade den 31 januari 1962 t.f. generalsekreterare U Thant att svenska regeringen ämnade föreslå riksdagen att Sverige skulle teckna obligationer i FN:s obligationslån till ett belopp av

omkring 5,8 milj. dollar. Svaret avgavs samtidigt som Danmarks och Norges ständiga ombud vid FN meddelade generalsekreteraren sina regeringars beslut, innehårande obligationsköp för 2,5 respektive 1,8 milj. dollar.

Departementschefen

Överläggningar har ägt rum mellan myndigheterna i Sverige, Danmark, Finland och Norge angående deltagande i FN:s obligationslån. Därvid har konstaterats, att alla länderna i princip är villiga att teckna obligationer intill belopp, som svarar mot minst dubbla bidragskvoten för respektive länder. Då den svenska bidragskvoten utgör 1,3 procent resulterar den angivna beräkningsgrunden i ett belopp av 5,2 milj. dollar. Med hänsyn till önskvärdheten att stödja FN i dess beträngda ekonomiska läge förordar jag att Sverige tecknar obligationer till ett belopp av 30 milj. kr. Likvid för obligationerna skall erläggas i US-dollar. Hela eller större delen av det svenska obligationsköpet bör ske under loppet av år 1962. Betalningen torde i tidshänseende få samordnas med framläggandet av specificerade svenska motkrav gentemot FN för utgifter för svensk trupps deltagande i FN:s militära aktioner i Ghaza och Kongo. De krav som kan komma att framställas under år 1962 torde komma att belöpa sig till minst 20 milj. kr.

Kostnaderna för obligationslånet bör bestridas genom anslag å kapitalbudgeten, fonden för låneunderstöd. Under denna fond torde å tilläggsstat II för budgetåret 1961/62 upptagas ett investeringsanslag av 30 milj. kr. till Inköp av FN-obligationer.

Med åberopande av vad jag i det föregående anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som erfordras för inköp av obligationer intill ett värde av 30 000 000 kr. i Förenta Nationernas obligationslån,

dels ock till Inköp av FN-obligationer å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1961/62 under fonden för låneunderstöd anvisa ett investeringsanslag av 30 000 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

L. Eckerberg